

آبونه شرائطی

ممالك عثمانیه ده سنه لکی (۶۵) ، التي
آیلغی (۳۵) غروشدور .
ممالك اجنبیه ده سنه لکی (۱۷) ، التي
آیلغی (۹) فرانقادر .

اداره خانه

باب طای جاده سنده اورخان بلكه خاننده
نومرو ۲۳-۲۶

اضطارات

آبونه بدلی پیشیندر .

§

مشالکه موافق آثار مع الممنونیه قبول
اولنور . درج ایدیلیمه یازیلر
اعاده اولوماز .

الکشاف

سر ۱۳۳۰

اضطارات

رساله مزدن آلتدیغی کون ترمک شرطیله
بتون یزیلر هر هانکی رغزته طرفندن
اقتباس اولونه ییایر .

§

مکتوبلرک ، امضارک واضح و
ارقوناقلی اولمسی و آبونه صره
نومروسی محتوی بولونمسی لازمدور .

§

ممالك اجنبیه بچون آبونه اولالارک
آدرس لرینک فرانسه یازمده یازلمسی
رجا اولنور .

§

اون آبونه قید ایدن ذاته بر آبونه
مجاناً تقدیم اولنور .

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

دینی ، علمی ، ادبی ، سیاسی هفته لقی مجموعه اسلامییه در

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

صاحب و مدیر مسئول : ع . اشرف ادیب

عدد ۴۸ - ۲۳۰

صفر ۲۹ ۱۳۳۱

پنجشنبه

۲۴ کانون ثانی ۱۳۲۸

جلد ۲ - ۹

فلسفہ

اخلاق اسلامیہ تک اساسی

۷

برده حدیث کتاب لرندن منقول اولان شو فقره یی دقتله تعقیب ایدم : ایکنجی خلیفه عمر بن الخطاب رضی اللہ عنہ شام اردوسنه معاونت مقصدیله بر مقدار عسکرله برابر چیقمش . شام اردوسنه اوصرہده وبا کیرمش ایش . « سرخ » دنیلن موقعه وارنجہ ابو عبیدہ بن الجراح ایله آرقداشلری کنديسنی قارشولیه رق وبانی خبر ویردیله . حضرت عمر برابرندہ کی مهاجرین اولینی یانہ چاغیرتوب بو خصوصہ دائر استشارہ ایتدی . برطاقی : « بر مقصد مهم ایچون چیقدق . دونمک مناسب دکل . » دیدیلر . دیگر برطاقی ده : « اصحاب رسول اللہ بقیہ سی سنکله برابردر . بونلری وبانک اوستنه کوتورمک مناسب دکلدر . » رأینده بولوندیله . حضرت عمر بو اختلافی کورنجہ : « یانمکن صاوولک ده انصاری چاغیرک » دیدی . اونلرله ده استشارہ ایتدی . اونلر ده مهاجرین کی اختلاف ایتدیله . بو حاله بوسبوتون جانی صیقیلوب : « سزده کیدک . قبل الفتح هجرت ایش اولان بوراده کی مهاجرین قریشک اختیارلری چاغیرک . » دیدی . بونک اوزرینه شیوخ مهاجرین دعوت اولندیله . بونلرایسه ایچلرنده هیچ بر مخالف اولماق اوزره عودت ایتک و برابرلرنده کی انسانلری وبا اوزرینه کوتورمه مک رأینده بولوندیله . بونک اوزرینه حضرت عمر ایرتہ سی کون یوله چیقاجغنی اعلان ایتدی . و ایرتہ سی کون ارکندن عودته طاوانلدی . ایشته اوصرہده ابو عبیدہ : « افرارامن لدرالله = اللہ قدرندن فراری ایدیورسک ؟ » دییه توجیه خطاب ایدنجه حضرت عمر : « اوغیرک قالها یا ابا عبیدہ نعم فراراً من قدرالله الی قدرالله ارایت لوکان لک ابل فہبط وادیالہ عدوتان احداها خصبة والاخری جدبة ایس ان رعیت الخصبة رعیتها بقدرالله وان رعیت الجدبة رعیتها بقدرالله = یا ابا عبیدہ ! بوسوزی سندن طویما ملی ایدم . اوت ، اللہ قدرندن فرار ایدمک ینہ اللہ قدرینه اتجا ایدیورسک . دوشون که سنک بر سوری دوهک اولسون ده بروادی یه اینسون . وبو وادینک ایکی یماجنندن بری اوتلاق . دیگر کی چیللاق اولسون . دوهلریکی اوتلاق یماجده اوتلاتیرسک سنک بو عملک اللہ قدریله دکلکی ؟ کذلک چیللاق یماجده اوتلاتیرسک ینہ سنک بو عملک اللہ قدریله دکلدر ؟ » جوابی ویردی . دیرکن اووقته قدر اوراده حاضر بولونمایان عبدالرحمن بن عوف چیقه کلدی . و « بومسئله یه دأربنده معلومات واردر . » دیدی . « رسول اللہ (صلی اللہ علیہ وسلم) دن ایشیتدم اذاسمعتم بالطاعون ... الخ بویوردی » دییه بوقصہ دن اول نقل ایتدی کمز بالاده کی حدیثی روایت ایتدی .

دیمک که بو حدیث روایت ایدلمه مشده اولسه قدره ایمان ایله

مسئولیتہ تعلق ایدن آیات واحادیثک مجموعندن ، تعلیم ایدیلن دینک روخنن استنباط ایدمک لازم کان نتیجه ذاتاً بواولاجق ایش . عبدالرحمن بن عوفک حدیثی روایت ایتمه سندن اول اسلامک الشیوخ پیشوالری اولان حضرت عمر رضی اللہ تعالی عنہ ایله شیوخ مهاجرینک عودت قرارینی ویرمه لری بو کاداللت ایدیور . حدیث شریف سابقین اسلامک ، دینی ک جوق آکلایانلرک زبده معلوماتلرندن مستحصل اولان اوقراری اووقعهده یالکز تأیید ایش اولدی .

هم نه حاجت ؟ دین اسلامک طبابت ویردیکی اهمیت بو عصرک اکثر معظم آثارندن بری اولان اولغتنامه ده کی بواساندی تمامیلہ مکذبر . مسلمانلرک طبابتہ ایتدیکی بونجه خدمتله میدانده ایکن بویله برادعا حقیقه غریبدر . گاه حضرت پیغمبره (صلی اللہ علیہ وسلم) ، گاه ده اعظم علمادن برذاته اسناد اولنان : « العلم علما علم الابدان و علم الادیان = علم ایکیدر : بری علم ابدن ، دیگر کی عام اادیان » کلامی بین المسلمین فوق العاده شایع اولمش برسوزدر . دقت ایدلمه کی بو کلامده علم ابدان علم اادیانہ بیله تقدیم ایدلمشدر . وامام غزالی ک بیسانه کوره تحصیل و اجرای طبابت فروض کفایه دندر .

بزعزعالی یی براقلمددها صاغلام برمنبعه ، طوغریدن طوغری یه منبع وحیه مراجعت ایدم . آئیده کی حدیثلر دعوا مزنک رد اولماز برر برهانیدر :

— « یا عباد الله تداءوا فان الله تعالى لم يضع داء الاوضع له دواء غیر داء واحد الهرم = ای اللہ قوللری ! تدای ایدیکز . زیرا اللہ تعالی هیچ برخسته لق ویرمه مشدر که اوکا برده درمان ویرمه سون ، یالکز برخسته لق بوندن مستشار که اوده اختیارلدر . »

— « ان الله تعالى لم ينزل داء الا انزل له دواء علمه من علمه وجهله من جهله الا السام = اللہ تعالی هیچ برخسته لق ایندیرمه دی که اوکا مخصوص برده دوا ایندیرمه سون . اودوای بیلن بیلر ، بیلمین بیلمز . یالکز سام ینی موت بوندن مستشار »

— « ان الله خلق الداء والدواء فتداوا ولا تتداوا بحرام = اللہ تعالی دردی ده ، درمانی ده یارتمشدر . او یله ایسه تدای ایدیکز . شوقدر وار که حرام ایله تدای ایتیمکز . »

— « ان الذي جعل الداء انزل الدواء فجعل شفاء ما شاء فيما شاء = شبهه من خسته لني يابان دواي ده انزال ايدمرك ايسه ديككنك شفاسي ايسه ديككي شيد قيلمشدر . »

— « ما انزل الله داء الا انزل الله له شفاء = اللہ هیچ برخسته لق انزال ایتمه مشدر که اوکا مخصوص برده شفا انزال ایتمه سون . »

— « لكل داء دواء فاذا اصاب دواء الداء برأ باذن الله = هر خسته لغک بردواسی واردر . خسته لغک علاجی اله کچجه اوخسته لق اللہ اذنیله شفا بولور . »

— « الدواء من القدر وقد ينفع باذن الله = دوا قدر دندر . بعضاده

بأذن الله منفعتي اولور . »

«الدواء من القدر وقد ينفع من يشاء بما شاء» = دوا قدر دندر. جناب حق ایسته دیکی کیمسه بی ایسته دیکی شیله شفایاب ایدم بیلیر .
آرتق مسلمانلری لایققله بیلیملری بیلیمه لیدر که قدره اولان ایمانلری سائق عطالت و مسکنت دکدر. بتون کائناتده حادثاتک برطاقم قوانین مستمره دائره سنده جریان ایتدیکنی، حوادث کونی طوغوران شینک بر ساسله مدید اسباب و مسببات اولدیغنی مسلمانلر بیلیرلر . واسبابنه توسل ایتمه دجه هیچ برشی الله ایتمه که امکان اولمادیغنی و تخم آتمادجه حصاد اولامیه جغنی بیلیمه ین مسلمان یوقدر . دوه سنی مسجد شریفک طیشاریسندمه باشی بوش صالیور ره رک حضور عالی رسالتناهی به کیرن معنای توکلکی بیلیمز بر اعرابی به : «اعقلها و توکل = دوه کک آیاغنی باغلاده اوندن صوکره توکل ایت» بیوریلور . عمر بن الخطاب «رضی الله عنه» «سز نه جیسکز؟» دیه صوردیغنی بوشده کزن یمیلیردن «بز متوکللرز» جوانی آلنجه «خیر، سز متوکل دکل، یالانچیسکز . تخمنی ره آتوب آندن صوکره توکل ایدنه متوکل دینیر .» دیور .

دین اسلامده توکلک شرطی قوانین طبیعییه نک مقتضیاتی نظر بصیرتدن دور طوطماق، طوتدینی تقدیردهده باشنه کلن شیلردن طولای کندینه لوم ایدوب کندی کنهانی، تقصیری قدره عطف ایتمه مکدر . قوانین طبیعییه دن غفلت ایتک، اولری هیچه صایمق یا مسلمانانی بیلیمه مکدن، ویعجز و مسکنتدن نشأت ایدر . حتی قوانین طبیعییه نک لسان قرآنده کی اسمی «سنة الله» در . بودنیاده نه علوم، نه فلسفه اولمایدی؛ ینه مسلمانلر کائناتده حکمفرما برطاقم قوانینک - تعبیر شرعیجه سنة الهیه نک - موجود اولدیغنی بیله جکاردی . زیرا قرآن کریمده : «سنة الله التي قد خلت من قبل وان تجد لسنة الله تبدیلاً = ایسته بو، اوتدن بری کلوب طوران سنة اللهدر . یعنی اللهک عادتی در . سنة اللهک ایسه تبدیل ایدلیدیکنی کوره منسک، سورة فتح آیت ۲۳، دیگر بریدهده : «فان تجد لسنة الله تبدیلاً ولن تجد لسنة الله تحویلاً» = سنة اللهک تبدیل ایدلیدیکنی کوره میه جکک کی سنة للهک تحویل ایدلیدیکنی ده کور منسک . سورة مائده آیت ۴۱، بیورلمشدر . هم عقیده اهل اسلامده کی سلامت و صافیتک، همده قرآنده کی ادای بدیع و معجزک بر نمونه ی اولوب کائناتی اداره ایدن قوانین طبیعییه نک ماهیتی مبین ولان بوضو ک آیت کریمه وزرنده انظار قارینی استطراداً بر آرز توقیف ایتک ایسته رز .

عقل بشرک یالکز باشنه، وصایت و دلالت وحیه محتاج اولمق سزین کشف ایدم بیله جکی حقایق علمییه اگرچه قرآنک موضوع و غایه سندن خارج ایسه ده کندی غایه سنی ترویج ایچون ایراد ایتدیکی عباراتک هر حالده یقینات ایله جاریشامسی، یقیناتی مؤید اولاجق ماهیتده اولماسی اقتضایددر . بویله اولماسه قرآنه ایمان ایتک ایچون بوجه صحیح بولوناماز. عبارات قرآنییه ده کی بو حال عجیبدر که بیک اوج یوزسنه دن بری معلومات بشریه قالبدن قالبه کیرمش، علوم تجربیه و فلسفیه بوقدر

تحوله اوغرامش ایکن ینه عقیده اهل اسلامی متزلزل ایدم جک بر سبب جدی و معقول بولونما مقدردر . بالعکس معلومات بشریه هر هانکی مرتبه ده اولورسه اولسون قرآن کریم اولری تحصیله، ممکن ایسه ایلری کوتورمه که مشوقدر .

ایسته بو آیت کریمه ده کی اسلوب بیانده علم ایله دین حقیقی بیننده کی تنازع و تعارضک آکلاشلماز برشی اولدیغنی کوستره جک ارشادات الهیه دندر . بر آرز تأمل ایدنجه کورورز که :

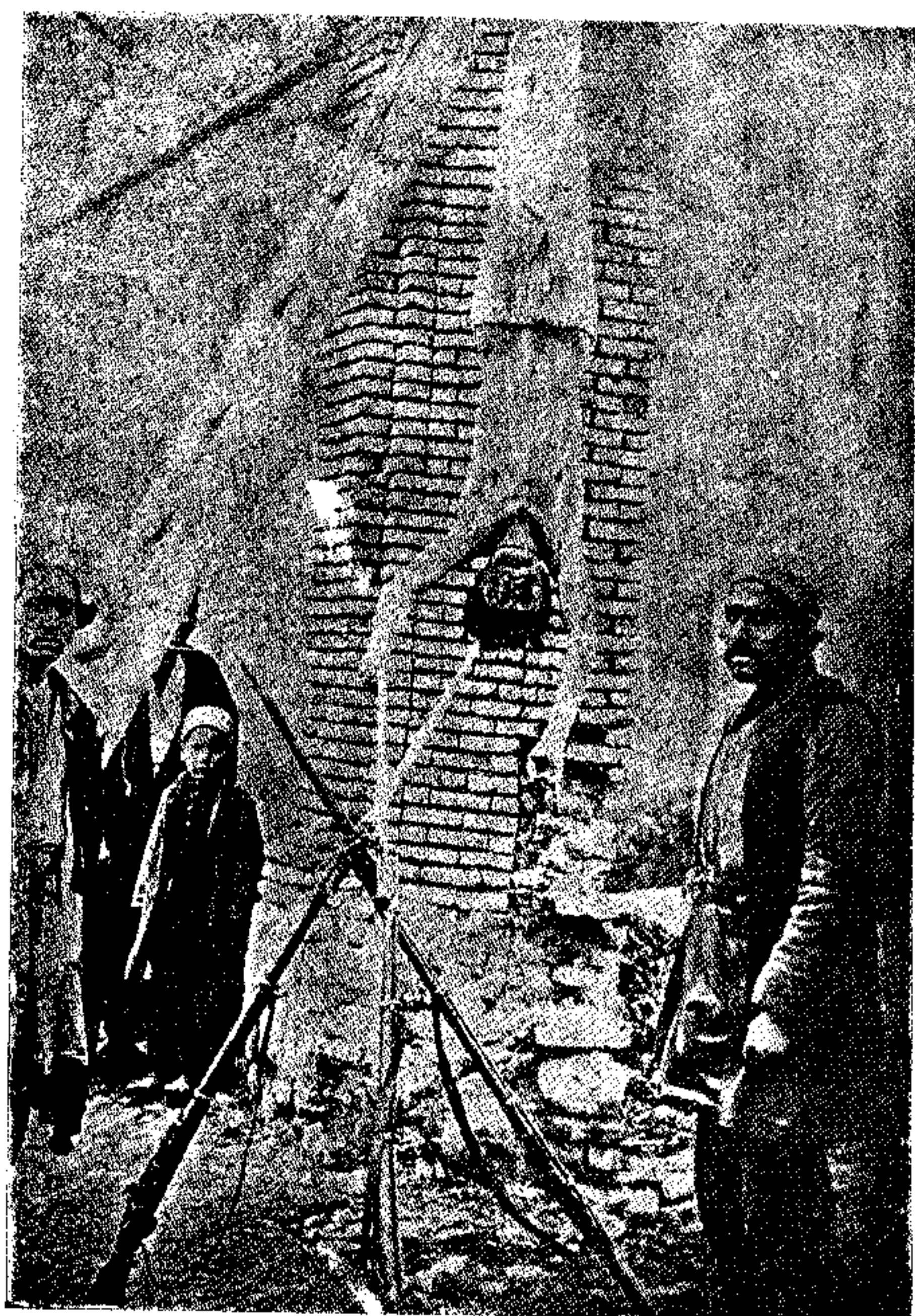
اولاً - علوم تجربیه و نابتیه نک فرضیه حالنده اولمایان قضایای بو آیت کریمه یه نظراً شایسته قبولدر . وسماوات وارض حقنده معلومات ایدنمکی آمر اولان دیگر آیات عیدیه نک دلالتیه بو علملری اوکرنمک مسلمانلره بورجدر . زیرا آیات الهیه یی تفکر ایتک فرضدر . آیات الهیه ایسه قوانین کونییه یی - قرآنک تسمیه سنه کوره سنة اللهی - بیلیمه دجه تفکر ایدیله من .

ثانیاً - آیت کریمه سنة اللهده تبدیل و تحویل کوروله میه جکنی تعالیم ایدیور که بوده علوم تجربیه نک موضوعی اولان قوانینک لایتغیر کورونم - سی افاده دن باشقه برشی دکدر . بوده کشفیات علمییه دن استفاده یه مشوقدر .

ثالثاً - آیت کریمه ده کی تکرارک براهمیت مخصوصه سی واردر . بو تکرار قوانین کونییه نک تعظیم شاننه اعتقادن باشقه بزه ایکی حقیقت بیلدیر یور . نکته عبارته مکررده ده دیکشن کله رک «تبدیل» و «تحویل» کله لری اولماسنده در . آیت کریمه نک سیاق نظم جلیلی بو کونکی قوانین کونییه نک دیکشوبده یرلرینه دیگر قانونلرک وضع اولونماسی، تبدل ایتمه سی خاطر دن سیلدیکی کی؛ قوانین موجوده نک ده بلا تحول، احکامی شاشیرمه دن عامل اولاجغه اشارت ایتمکده در که بویله براعتقاد ایله کشف خفایای کونه قویولان برطالب حقیقتک طویاجنی عشق و اشتیاق مستغنی تعریفدر .

رابعاً - آیت کریمه ده لفظ مفرد ایله «سنة الله» تعبیر ایدیلورده «سنن الله» بیورلمیور . بوندن ده علوم جدیدیه نک شیمدی به قدر بربرندن آیری ظن اولسان قوانین متفرقه یی قانون واحده ارجاع ایچون صرف ایتدیکی مساعینک پک محق اولدیغنی آکلا یورز .

خامساً - ملاحظات سابقه دن دهامهم اولان ملاحظه «تبدیل، تحویل یوقدر» دینلمیوبده «تبدیل، تحویل واقع اولاجغنی کوره میه جکسک» دینلمه سی حقنده وارد اولیور که اوده علوم تجربیه یه تعلق ایدن درجه یقینه عاندر . معلومدر که بوتون حقیقی ارباب علم نظرنده علوم طبیعییه قضایای حقنده کی یقینمز یقین ریاضی قوتی حائر دکدر . بالاستقرا علت اوله رق طانییدیغمز حادثاتک بعضیلری علل حقیقیه دکدر . علل حقیقیه اولانلرینک ده ضروری اولدیغنه اثبات ایدم بیله جک بر طریق علمی یوقدر . قوانین طبیعییه لایتغیر اعتبار ایدلمکه برابر بو عقیده هیچ بروقتده ضرورت معلوم اولان حقایق متیقنه قوتنده دکدر . بناء علیه علوم وفنون نه قدر ترقی ایتسه،

[انکلیز غزته لرندن عیناً آلمشدر]

اجانبك قانلی چیزمه لری آلتیده ایكله ین براسلام دیارنده بدبخت مسلمانلرك معروض قالدقلری دهاش فاجعه لرك دلسوز برنمونه سی!...

سبیل الرشادك ۲۳۰ نجی نومروسك عیاده سی

اختلافات مذکور در استفاده ایتام ایستین ایران ملوک ساسا نیه سی دفعاتله سوریه هجوم ایدرهك بورالری خونین بر میدان وظایه چورمشردر .

سوریه احتراصات سیاسیة ، مجادلات دینیة نزاعلریله چیرینمقدمه ، ظلمات کشفه جهل و تعصب آلتنده قیورانمقدمه اولدینی بویله بر زمانده ایدی که ارض بطحی دن ظهورایدن نیراسلامیت ؛ سرعت برقیه ایله ؛ جهان ظلم و جهالتی انوار عدل و معرفتله تنویره حاضرلانیوردی . فی الحقیقه چوق کچمه دن یعنی ارتحال نبویدن درت بش سنه صوکره ؛ حضرت فاروقک زمان خلافتنده ، شهادت اسلامیهك آتشین تمثالی خالد بن ولید ایله حضرت عمرک الك مدبر واك رحیم قوماندانلرندن ابو عبیده بن جراحك پیامبر پسند همتلری سورینی باشند باشه حوضه اسلامیه ادخال ایلشدر .

فکر توحید حزمات نواره سیله سوریه یی استیلا ایتدیکی زمان ؛ قدیم بر مدینتک مهد معالیسی اولان بوکوزل قطعه ، - تصویرایدلیدیکی وجهله - مذاهب خرسیتیانیة نزاعلرینه بر معرکه تصادم حالنده بولینیوردی .

حضرت عیسیك تلقیناتدن زیاده رومالیرله ، صنم برست اقوام قدیمهك مذاهب و معتقداتندن ، غنعات خرافه آمیزلرندن التقاط احکام ایتمکده اولان آباء کیسایشیه ، خلقی ربقة اسارتلری آلتنده نهزه بیلمک ایچون علم و عرفان نامنه بر شیدی بر اقامه عهد ایتشلر ، دین یسوعی بر مجموعه خرافات و غرائب حالنه صوقشلدی . حضرت عیسیك تلقیناتنه تابع اولمق ایستین ذوات ایسه رفض والحاد ایله محکوم ایدیلیرلردی .

دور فاروقده دمشق شام ایاتی والیلکی معاویهك برادری یزیده توجیه ایدلمشدی . یزید درایتلی بر ذات اولدیغدن آز زمانده سوریه ده تأسیس آسایشه موفق اولمشدی .

داماد نبوی حضرت حیدرک زمان خلافتنده شام والیسی معاویه بن ابی سفیان ادعای سلطنته قیام ایدرهك دهایی سیاسی نیایه سنده امویه حکومتی تأسیس و دمشق شامی مرکز حکومت اتخاذ ایتمشدی . بونارینچدن اعتبارآ سوریه فوق العاده بر اهمیت کسب ایدرهك هر طرفده خرابلر یرینه معمورلر ، منتظم شهرلر تأسیس ایتمکده باشلا- مشدی . مع مافیة امویلر دورنده سوریه ؛ علم و فتندن زیاده ؛ سیاست بر شهرت شایعه مالک اولمشدر . حکومت اسلامیه آره سنده علوم و فنونه الك آز خدمت ایدن امویلردر . امویلر داخلی اختلاللر ، خارجی فتحلر ایله اوغراش مقدن علوم و فنونک ترقیاتنه حصر همت ایتمکده وقت بوله مامشردر .

عباسیلر دورنده مرکز حکومت سوریه دن عراقه انتقال ایتمش و جرنومه علوم او دیارلرده پک مساعد بر زمین انکشاف بولمشدی . عراقدن طاشان حزمات معرفت ، سوریهك مستعد انکشاف دماغلرنده بر نهضة ترقی اوایندیرم بیلیمه سی ایچون بر قاچ عصر انتظار ایتمک لازمدی و فی الحقیقه بویله اولمشدر .

حادثات ایچون معلوم اولان عاتدن ، ویا علتلردن باشقه بر علت تصویرینه امکان ذاتی دائما باقیدر . چونکه یوزده یوز درجه سنده کی یقین ریاضی یی حاصل ایتمک کرك مجموع کون و کرك ازل الالزالدن ابدالآباد قدر بوتون حادثات اوزرنده بر استقراء تام یا بینه متوقفدر ، بونکده محال اولدینی بداهت ظاهردر . بوندن طولاییدر که علوم تجربیه ده علت اولارق طائمش اولان حادثه متقدمهك علیتی مکذب بر حادثه نالیهك ظهور ایتمه سی حصول قناعت واطمئنانه کافی عد ایدیلر . بینه بوندن طولاییدر که ادیان سماویه معتقدلری علوم تجربیه ده وحی و معجزه حقنده کی ایمانلریخی اخلاص ایدرهك بر قضیه ، بر قاعده بیلمزلر . بوتقدیرجه آیت کریمه : « سن سنت اللهی اوکرنه بیلدیککز قدر بیلیر سکز . او بیلدیککز مقدارده ایسه تغیر بولاماز سکز . نه تبدیل ، نه ده تحویل ایدلیدیکی کوره مز سکز . مع مافیة شو کشف ایتدیککز سنتک آثار ظاهره سی ده ضروری دکدر . خالق کائناتک آثار افعال اختیاریه سندن عبارتدر . بو آثارک بذاتها تغیر ایتمه سنه امکان واردر » کبی بر معنایی متضمن اولمش اولور .

الحاصل علم ایله دین صحیح دائما باریشیق کیدر . چونکه هرایکسی ده حقیقتدر . ایکی حقیقتک ایسه تمارضنه امکان یوقدر . عقلی اساسلره هیچده طوقونمق سزین وحیه ، معجزه یی ایمان ایتمهك طریقتی ، امکانی دینمز بزه کوستربور و فرضیه دوره سی کچمش ، تحقق ایتمش عالمی اساسلرک کافه سی ایمان ایله تألیف ایتدیکی کبی وظیفه و مسئولیت ، سعی و عمل اساسلری ده قدره ایمان ایله پک کوزل تألیف ایدیور .

احمد نعیم

اسلامده فن فلسفه

سوریهك ماضینه بر نظر

سوریه قطعه سنده کی بویوک شهرلر ؛ کلیسانک علم و عرفانله محمول دماغلری ازمک خصوصنده کی غیرتندن ؛ اک زیاده زد له نمش اقسامدن ایدیلر . آریوس و نسطوریوسک تلقیناتیه تنور ایدن ارباب فکر ، شهرلرده حکمران اولان مظالمندن ، دین نامنه اجرا ایدیلن یولسز- لقلردن ، فکرلری اولدیرمک ایچون تجویز ایدیلن اعتسافلردن بیزار قاله رق سوریهك اک هجرا محللرینه چکیلمشلر ، اوتده بریده صومعهلر انشاسیله بر حیات منزویانه کچیرمکه مجبور اولمشلردی .

سوریه باشند باشه ظلمت جهل و تعصب ایچنده قاوولیوردی . اوتده بریده صافلانان بو صومعهلر ایسه سونوک برقدیل قدر اولسون نشر شعاع ایده مبورلردی . اساساً بو صومعهلرده ؛ علم و فتندن زیاده ؛ حقیقی خرسیتیانلق ، بت پرستک تاثیراتندن آزاده بر دین کیزلنمشدی . محشم روما ایمپراطورلنی پارچه لانه رق شرق و غرب ایمپراطور- لنی نامیله ایکی به آیرلدینی زمان سوریه قطعه سی استانبول ایمپراطور- لغه انتقال ایلشدی . بو ائشارده سوریه ؛ خرسیتیانلرک مذهب غوغالری یوزندن ؛ سنه لرحه آل قانلره بویانمشدر .